

Minst mobbing i Sverige

Nyere studier har vist at mobbing er forbundet med negative konsekvenser for både mobber og mobbeoffer, som dårligere sosial, emosjonell og fysisk helse.

I en tverrsnittsundersøkelse i 25 land besvarte over 113 000 barn i alderen 11,5–15,5 år et spørreskjema om mobbing (Arch Pediatr Adolesc Med 2004; 158: 730–6).

Det viste det seg at andelen som var involvert i mobbing varierte svært mye, fra 9 % (Sverige) til 54 % (Litauen). Andelen barn som var utsatt for mobbing, varierte fra 5 % (Sverige) til 20 % (Litauen) med et gjennomsnitt over landene på 11 %. Andelen mobbere var lavest i Sverige og Wales (3 %) og høyest i Danmark (20 %) med et gjennomsnitt på 10 %. I alle land var mobbing assosiert med dårligere psykososial tilpasning, større helseproblemer og økt risiko for rusmisbruk.

Forfatterne konkluderer med at mobbing er et vanlig, viktig og globalt helseproblem blant barn.

Ikke opioider til hodepinepasienter

Daglig opioidbehandling er kun egnet til et mindretall av pasienter med svær hodepine, og behandlingen bør foregå under velstrukturert monitorering, konkluderer en ny studie (Neurology 2004; 62: 1687–94).

Forskerne fulgte 160 pasienter med behandlingsrefraktær hodepine i tre år. Alle startet på et daglig smertestillende program (bl.a. morfin, oksykodon, metadon, fentanyl, kodein og tramadol).

53 % av pasientene hadde enten ingen bedring av hodepinen eller de måtte stoppe behandlingen av kliniske grunner, bl.a. bivirkninger. 35 % av dem som seponerte behandlingen, opplevde en etterfølgende forverring av symptomene. Kun 26 % av pasientene hadde en signifikant reduksjon i hodepineaktivitet. 50 % av dem som fikk behandling i tre år, fikk dessuten problemer med preparatene, særlig misbruk.

TV-titting kan gi søvnproblemer

Utstrakt TV-titting er forbundet med søvnproblemer blant barn og ungdom, men retningen på denne sammenhengen har ikke vært undersøkt. I en prospektiv studie av om lag 760 familier nær New York ble barn og ungdom intervjuet bl.a. om TV-titting og søvn (Arch Pediatr Adolesc Med 2004; 158: 562–8).

Ungdom som så tre timer eller mer på TV per dag, hadde signifikant økt risiko for hyppige søvnproblemer ved 22-årsalder, selv etter justering for en rekke familiære og personlige karakteristika.

Ungdom som reduserte tiden foran TV med en time per dag, opplevde en reduksjon i senere søvnvaner. Forfatterne konkluderer med at studien påviser ytterligere en negativ effekt av overdreven TV-titting blant barn og unge.

Økt selvmordsrisiko ved sykdom

En rekke somatiske og psykiske sykdommer er forbundet med selvmord blant eldre.

Fysisk og psykisk sykdom har vært ansett som risikofaktorer for selvmord, særlig blant eldre. Få studier har vært gjort, de fleste med små materialer. En kanadisk populasjonsbasert pasient-kontroll-studie var basert på over 1 300 selvmord blant eldre over 66 år. Selvmorderne ble sammenliknet med ca. 5 300 kontrollpasienter (1).

Flere somatiske og psykiske sykdommer var uavhengig forbundet med økt risiko for selvmord. De sterkeste sammenhengene ble påvist ved sterke smerter (OR 4,1; 95 % KI 2,5–6,6) og ved depresjon (OR 3,9; 95 % KI 3,3–4,8). Det var også en sterk sammenheng mellom antall sykdommer og selvmord. De fleste pasientene hadde kontakt med lege i dagene forut for selvmordet.

– Funnene bekrefter i hovedsak kjente risikofaktorer for selvmord. Dessverre var mulighetene for å diagnostisere eksempelvis kreft eller degenerative nevrologiske lidelser begrenset. Studien påviser da heller ikke noen økt risiko ved disse sykdom-

me. Hvis pasientene hadde tatt morfinpreparater, ble sykdommen klassifisert som alvorlig smertelidelse, mens det kun var bruk av tamoksifen ved brystkreft eller hormonpreparater ved prostatakreft som ble brukt for å diagnostisere kreft, sier overlege Øivind Ekeberg ved Akuttmedisinsk avdeling, Ullevål universitetssykehus.

– Leger må alltid huske å snakke med pasientene om deres opplevelse av sykdommen, og spørre spesifikt etter smerte, depresjon og eventuelt selvmordstanker. Vanligvis tar ikke pasientene dette opp med legen uten å bli spurt.

Det er gjort få norske studier om selvmordsatferd både blant eldre og blant pasienter med somatiske sykdommer. Den kanadiske studien bekrefter behovet for å gjennomføre slike undersøkelser, sier Ekeberg.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Juurlink DN, Herrmann N, Szalai JP et al. Medical illness and the risk of suicide in the elderly. Arch Intern Med 2004; 164: 1179–84.

Ny kunnskap om stafylokokkpneumoni

Et overflateprotein på gule stafylokokker binder en reseptor for TNF- α og er en viktig komponent ved sykdomsutvikling.

Gule stafylokokker er til stede hos 30 % av friske mennesker uten å forårsake sykdom. Hos disponerte individer kan bakterien derimot gi alvorlig infeksjon. Det er behov for nye måter å behandle stafylokokkinfeksjoner på.

I en studie fra USA beskrives et overflateprotein, protein A, på gule stafylokokker som binder tumornekrosefaktor reseptor type 1 (TNFR1) (1). Reseptoren er uttrykt i epitelceller i luftveiene og bindes vanligvis av cytokinet TNF- α . Cytokinet er en sterk trigger av immunsystemet og utløser en rekke intracellulære signalkaskader. Studien viser at binding av protein A til TNFR1 aktiverer immunforsvaret og har en sentral rolle i patogenesen ved stafylokokklungebetennelse.

– For det første illustrerer studien at mikrobene har evner til å benytte seg av kroppens egne reseptorer. For det andre understøtter den betydningen av den patogenetiske rollen til TNF- α ved alvorlige bakterielle infeksjoner, sier overlege Pål Aukrust ved Infeksjonsmedisinsk avdeling, Rikshospitalet.

– Hvorvidt dette får behandlingsmessige konsekvenser er fortsatt usikkert. Man kan tenke seg at rekombinant løselig TNFR1 hindrer protein A-mediert TNF- α respons i lungene. På den annen side ville slik behandling gjøre at man gikk fra den ene grøften med for mye inflammasjon til den andre med for lite TNF- α -respons og derav følgende økt bakterievekst. Denne balansen er en vanskelig utfordring i anti-cytokinbehandling ved akutte infeksjoner.

Interaksjonen mellom gule stafylokokker og TNFR1 i lungevev er også interessant med tanke på en del kroniske inflammasjonssykdommer. Det er for eksempel holdepunkter for at bakterien kan spille en patogen rolle ved Wegeners granulomatose. Interaksjonen mellom protein A og TNFR1 er i så fall en interessant mekanisme som bør studeres videre, sier Aukrust.

Jens Bjørheim

jensbjorheim@yahoo.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Gomez MI, Lee A, Reddy B et al. Staphylococcus aureus protein A induces airway epithelial inflammatory responses by activating TNFR1. Nat Med 2004; 10: 842–8.